

זיכרון גורלי

הביאנלה הבינלאומית לאדריכלות, שתיפתח היום בוונציה, מעוררת עניין לא רק בגלל הביתן הישראלי, שעוסק בהנצחה וכבר הצליח להרגיז את האדריכלים הבריטים

צילום: אי.י.פ.

אמיר קמינר, ונציה

טיפולוגיה של הנצחה בישראל – אדריכלות וחברה, כשהשם "גלגל הצלה" לקוח מהשיר "זמן, שיר מספר 6" של יהודה עמיחי שמילותיו מתנוססות בכניסה לביתן. בתערוכה לה אחראים משרד החוץ ומשרד החינוך, מוצגים 15 מבני הנצחה לנספים במלחמות ישראל ובשואה. הקדום ביותר הוא מוזיאון השואה והמרד "בית לוחמי הגטאות" בקיבוץ לוחמי הגטאות, שעיצב שמואל ביקלס ב-1949, והאחרון שבהם הוא התר ספת שעשו מאירה קובלסקי וצבי אפרת ב-2006 בתוך המוזיאון הזה. אפשר למצוא בתערוכה גם את יד ושם, מוזיאון הפלמ"ח של האדריכל צבי הקר, גבעת התחמושת של בנימין אידלסון וגר שון ציפור, יד לחללי דקר של דוד אנטול ברוצי קוס בהר הרצל ואת אנדרטת הנגב של דני קרוון. התזה של עמיר היא שאנחנו לא זוכרים רק את ההיסטוריה שלנו, אלא גם מסתכלים קדימה בעורנו משמרים את הזיכרון של המתים. "אנחנו גם מסתכלים לעתיד, גם מצדיקים את הקיום של עצמנו וגם מסכימים לעצמנו באיזה אופן אנחנו יכולים להמשיך ולהתמודד ולחיות עם המוות שקורה סביבנו ללא הרף", אומרת עמיר. אפשר למצוא בביאנלה, שתינעל בנובמבר, גם את התערוכה "מגה סיטי", על היווצרות ערי-על, ואת הביתן האמריקאי שעוסק באסון סופת ההוריקן קתרינה שחירבה את ניוארד לינס לפני שנה. עמיר ממליצה לא לפסוח על הביתן הגרמני, "שהוא מוצלח מאוד ומראה בנייה חדשה בברלין, כולל תוספות עכשוויות לקיים. גם הביתן הצרפתי שווה ביקור – הם הפכו את הביתן לסביבת מגורים – אדריכלים, מעצבים ואמנים חיים וישנים בתוך הביתן, והם אפילו הקימו מקלחות וסאונה על הגג."

הביאנלה הבינלאומית העשירית לאדריכלות, האירוע הכי נחשב בתחומו בעולם, תיפתח היום בוונציה ותוקדש לערים על כל צורותיהן. אחד הביתנים שמעורר תשומת לב הוא הביתן הישראלי שעוסק במבני הנצחה בישראל. עוד לפני פתיחת דלתות הביאנלה, כבר הצליח הביתן להרגיז קבוצת אדריכלים בריטית, שתבעה מהנהגת הביאנלה לבטל את השתתפות הישראלים, מאחר שמדובר ב"אמנות המשמשת לצורכי תעמולה, שמתעלמת מהיותם של הפלסטינים הקורבן העיקרי של הסכסוך עם ישראל". בעצומה שיוס ארגון "אדריכלים ומתכננים למען צדק בפלסטין" הובע זעם שהתערוכה הישראלית מתעלמת מ"טרגדיית הנקבה" הפלסטינית של 1948 ולמעשה מצדיקה את מלחמות ישראל. "אני חושבת שמי שיקרא את הקטלוג של התערוכה יבין שהם טועים בפרשנות", אומרת האדריכלית תולה עמיר, אוצרת הביתן הישראלי. "נרמזה לי שהם לא קראו את הדברים שלי. זה ביתן שעוסק באדריכלות בארץ, בהנצחה וביזכרון, וכל נושא אחר שמנסים להעילות דרכו לא רלוונטי מבחינתי". עמיר, מורה בבית ספר לאדריכלות באוניברסיטת תל-אביב, בחרה בנושא הנצחה בגלל ש"חשבתי שמבני הנצחה וזיכרון בישראל הם מבנים מאוד ייחודיים ואחרים גם בכמות וגם באיכות שלהם משאר העולם. אלה מבנים שאני מגדירה אותם כמבני קצה – הם חייבים לפנות לקהל יעד מאוד רחב והם חייבים להעביר את המסר שלהם בצורה מאוד ברורה וזריזה". התערוכה נושאת את השם "גלגל הצלה –